

 11—16 februari

Debatter m. m.
Fredagen den 11 februari

Sid.

Svar på interpellation av herr Fröding ang. rätt för vissa befattningshavare att komma i åtnjutande av författningsenlig avlöning under tjänstledighet för militärtjänstgöring	3
Lånefonden för bostadsbyggande	4
Fortsatt giltighet av lagen om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom m. m.	8

Tisdagen den 15 februari

Interpellation av herr Nilsson i Göingegården ang. ökning av byggnadskvoten för skollokaler	12
---	----

Onsdagen den 16 februari

Fortsatt giltighet av lagen om särskild skolstyrelse i vissa fall	15
Utbyte av tjänstemän mellan de nordiska länderna	16

Samtliga avgjorda ärenden
Fredagen den 11 februari

<i>Statsutskottets</i> utlåtande nr 1 rörande anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna	4
— nr 13, om anslag till oförutsedda utgifter	4
— nr 16, ang. utgifter å tilläggsstat II (socialdepartementet)	4
— nr 17, ang. utgifter å tilläggsstat II (kommunikationsdepartementet)	8
— nr 19, ang. utgifter å tilläggsstat II (ecklesiastikdepartementet)	8
— nr 21, ang. utgifter å tilläggsstat II (inrikesdepartementet)	8
— nr 24, ang. stat för statens allmänna fastighetsfond	8
— nr 25, ang. fortsatt disposition av vissa äldre anslag	8
— nr 26, ang. befrielse från ersättningskyldighet till kronan	8

	Sid.
<i>Första lagutskottets</i> utlåtande nr 1, ang. granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning	8
— nr 2, ang. granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning	8
— nr 3, om fortsatt giltighet av lagen om tvångsmedel i vissa brottmål	8
— nr 4, ang. fortsatt giltighet av lagen om uppfinningar av betydelse för försvaret	8
— nr 5, ang. fortsatt giltighet av lagen om fullgörande av betalningsskyldighet till utlandet m. m.	8
— nr 6, ang. fortsatt giltighet av lagen om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom, m. m.	8
<i>Jordbruksutskottets</i> utlåtande nr 2, ang. utgifter å tilläggsstat II (jordbruksärenden)	9
<i>Statsutskottets</i> utlåtande nr 15, ang. utgifter å tilläggsstat II (försvarsdepartementet)	9
— nr 20, ang. utgifter å tilläggsstat II (handelsdepartementet)	9
<i>Första lagutskottets</i> utlåtande nr 7, om ändrad lydelse av 3 § militära rättegångslagen	9
— nr 8, om ändrad lydelse av 6 kap. 1 § och 30 kap. 6 § rättegångsbalken	9
— nr 9, om ändrad lydelse av 65 § utsökningslagen m. m.	9
<i>Tredje lagutskottets</i> utlåtande nr 1, ang. ändringar i lagen om rätt till fiske m. m.	9
— nr 2, ang. ersättning från kyrkofonden för övertalig personal vid domänverket	9

Onsdagen den 16 februari

Val av ombud och suppleanter till Europarådets rådgivande församling	14
<i>Konstitutionsutskottets</i> utlåtande nr 2, ang. fortsatt giltighet av lagen om särskild skolstyrelse i vissa fall	15
<i>Statsutskottets</i> utlåtande nr 14, ang. utgifter å driftbudgeten, för flera huvudtitlar gemensamma frågor	16
— nr 27, ang. vissa haverikostnader	26
— nr 28, ang. medelsbrister hos försvarets civilförvaltning	26
— nr 29, ang. fortsatt disposition av visst äldre reservationsanslag	26
<i>Bevillningsutskottets</i> betänkande nr 6 om ändrad lydelse av 6 och 10 §§ förordningen den 4 oktober 1929 ang. tullrestitution	26
<i>Bankoutskottets</i> utlåtande nr 4 ang. granskning av riksdagsbiblioteket	26
<i>Andra lagutskottets</i> utlåtande nr 1, ang. en av Internationella arbetsorganisationens konferens antagen rekommendation	26
— nr 2, ang. ratifikation av konvention med Schweiz om socialförsäkring	26
<i>Tredje lagutskottets</i> utlåtande nr 3, om ändring i förordningen den 22 maj 1953 ang. byggnadsforskningsavgift	26
<i>Jordbruksutskottets</i> utlåtande nr 3, ang. befrielse från betalningsskyldighet	26
— memorial nr 4 ang. överlämnande av motioner till statsutskottet	26

Fredagen den 11 februari

Kl. 14.00

§ 1

Justerades protokollet för den 4 innevarande februari.

§ 2

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Redaktör Karl Ward, Norrköping, lider av ischias och är oförmögen att deltaga i riksdagsarbetet för en tid av minst åtta dagar framåt, vilket härmed intygas.

Norrköping den 9/2 55

Vilhelm Grillner
Stadsdistriktsläkare

Kammaren beviljade herr Ward ledighet från riksdagsgöromålen från och med den 9 innevarande februari tills vidare.

§ 3

Svar på interpellation ang. rätt för vissa befattningshavare att komma i åtnjutande av författningens avlöning under tjänstledighet för militärtjänstgöring

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet LANGE, som anförde:

Herr talman! Herr Fröding har i en interpellation riktat vissa frågor till mig om ersättning till vissa reservofficerare m. fl. i anledning av två av högsta domstolen nyligen meddelade domar.

Som svar på interpellationen får jag meddela, att Kungl. Maj:t redan fredagen den 4 februari på min hemställan beslöt att till riksdagen avlåta pro-

position angående ersättning till vissa beställningshavare i reserven m. fl. för minskning i avlöningsförmåner till följd av beslut vid 1940 års lagtima riksdag. Propositionen kommer att avlämnas så snart den är färdigtryckt. Mitt ställningstagande till de spörsmål, som herr Fröding berör i interpellationen, kommer att redovisas i propositionen.

Härpå yttrade

Herr FRÖDING (h):

Herr talman! Jag ber att till herr statsrådet och chefen för civildepartementet få framföra mitt tack för det osedvanligt snabba svaret på min interpellation. Av statsrådets svar framgår ju att en proposition i dessa frågor när som helst kan emotes, och jag får vid det förhållandet givetvis nöja mig med att i sinom tid få min i interpellationen uttalade nyfikenhet på hur dessa frågor i detalj kommer att lösas stillad genom ett närmare studium av propositionens innehåll.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4

Föredrogs och hänvisades till behandlingen av lagutskott Kungl. Maj:ts å bordet liggande proposition nr 66, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 och 4 §§ förordningen den 30 juni 1937 (nr 655) angående bidrag från landsting och städer, som ej deltaga i landsting, till bestridande av kostnaderna för vård i vissa fall å karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet.

Lånefonden för bostadsbyggande

§ 5

Föredrogos var för sig följande å kammarens bord vilande motioner; och remitterades därvid

till bevillningsutskottet motionen nr 486, av herr *Sjölin m. fl.*; och

till bankoutskottet motionen nr 487, av herr *Gustafsson* i Skellefteå *m. fl.*

§ 6

Föredrogos vart för sig statsutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1955/56 under första huvudtiteln, avseende anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna, och

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1955/56 till oförutsedda utgifter.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 7

**Utgifter å tilläggsstat II
(socialdepartementet)**

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1954/55, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1—4

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 5***Lånefonden för bostadsbyggande**

Kungl. Maj:t hade i propositionen nr 2, bilaga 10, punkt 1, föreslagit riksdagen att dels medgiva att under budgetåret 1954/55 preliminära beslut om lån, som skulle utgå från lånefonden för bostadsbyggande, måtte få medde-

las intill ett belopp av 750 000 000 kronor dels ock till Lånefonden för bostadsbyggande å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 95 000 000 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Norling* och *Öhman* (I:221) samt den andra inom andra kammaren av herrar *Senander* och *Johansson* i Stockholm (II:286), hade hemställts, såvitt nu var i fråga, att riksdagen måtte besluta *dels* att under budgetåret 1954/55 preliminära beslut om lån, som skulle utgå från lånefonden för bostadsbyggande, måtte få meddelas intill ett belopp av 850 000 000 kronor *dels ock* till Lånefonden för bostadsbyggande å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 115 000 000 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I:221 och II:286, såvitt nu vore i fråga,

a) medgiva, att under budgetåret 1954/55 preliminära beslut om lån, som skulle utgå från lånefonden för bostadsbyggande, finge meddelas intill ett belopp av 750 000 000 kronor;

b) till Lånefonden för bostadsbyggande å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 95 000 000 kronor.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr SENANDER (k):

Herr talman! Regeringens program för investeringsbegränsning drabbar, såsom framgår av denna handling, även bostadsbyggandet. Man kunde tycka att åtminstone detta område borde ha lämnats i fred och inte ställts in i raden av de panikartade åtgärder som regeringen föreslår och genomför inför en inbillad inflationsfara. Bostadsbristen är av alla parter erkänd som ett av vår

Lånefonden för bostadsbyggande

tids största problem. Att under sådana förhållanden räkna investeringarna i bostadsproduktionen till de inflationsdrivande faktorerna och företa begränsningar av desamma, är lindrigast sagt anmärkningsvärt.

Läget på hyresmarknaden har avsevärt förvärrats under senare år. Eftersläpningen blir allt större. För landet i dess helhet beräknades år 1952 antalet familjer som saknade egna bostäder till över 60 000. Med familjemedlemmar var det sålunda cirka 175 000 människor som var bostadslösa.

I Stockholm överstiger nu antalet bostadssökande 80 000, varav hälften uppgives sakna egen bostad. Den 30 juni 1954 var antalet bostadslösa i Göteborg inte mindre än 18 725. Nära 5 000 av dessa var barnfamiljer. Som jämförelse kan nämnas att antalet bostadslösa i Göteborg för fyra år sedan var 8 224. Därav utgjorde barnfamiljerna 2 336. Ökningen av bostadslösa på fyra år utgör alltså 10 561. De bostadslösa barnfamiljerna har ökat med 2 529, vilket är mer än en fördubbling.

Dessa siffror ger, hur skrämmande de än är, ändå inte en fullständig bild av det bedrövliga tillståndet på bostadsmarknaden. Hundratusentals människor bebor undermåliga eller utdömningsbara lägenheter eller lägenheter om ett rum och kök utan moderna bekvämligheter.

I Göteborg finns det sammanlagt 119 384 bostadslägenheter enligt senast tillgängliga uppgifter, nämligen från år 1950. Av dessa är 9 778 enkelrum eller enkelkök, 2 041 består av två eller flera rum utan kök och 45 715 av ett rum och kök. Detta innebär att 57 534 lägenheter består av ett rum och kök eller därunder. Nära hälften av lägenheterna i rikets andra stad är följaktligen lägenheter som befinner sig under minimum i fråga om utrymmesstandard. I dessa lägenheter bor 127 049 personer. Vad lägenheternas standard i öv-

rigt beträffar vill jag anföra några siffror.

Det finns 33 925 lägenheter eller nära 30 procent av hela lägenhetsbeståndet som saknar centralvärme. 52 009 lägenheter saknar enskilda eller gemensamma badrum. Och så kommer kanske det allra värsta: 19 401 lägenheter har avträde utomhus. Jag vill slutligen tillägga att hela stadsdelar i Göteborg är saneringsfärdiga, men tidpunkten för saneringen ligger självfallet i det blå.

Detta är fruktansvärda siffror och belyser på ett drastiskt sätt ihålligheten i talet om vår höga bostadsstandard. Orsaken till att situationen snarare förvärras än förbättras på bostadsmarknaden är den restriktivitet beträffande bostadsinvesteringarna som regeringen tillämpat sedan lång tid tillbaka. Den drabbar framför allt de större städerna och ökar där de bostadslösa och de bostadssökandes antal. Jag tycker det skulle finnas anledning för socialministern i vårt land att kavla upp ärmarna och ta ett verkligt krafttag i bostadsfrågan.

Nu kommer emellertid socialministern och regeringen och efter dem statsutskottet och föreslår inskränkningar som ytterligare försämrar läget. Den uppmjukning av byggnadsregleringen som riksdagen beslutade för innevarande budgetår har gett till resultat att ett relativt stort antal lägenheter kunnat påbörjas. Enligt bostadsstyrelsens beräkningar har tillstånd för igångsättning givits för omkring 60 000 lägenheter. Av dessa utgöres 43 000 av lägenheter i flerfamiljshus och 17 000 — 18 000 av egnahemslägenheter. Det har beräknats att man under detta kalenderår för första gången skall kunna få 60 000 lägenheter färdigställda. Om inte dessa planer rubbas skulle man alltså kunna förverkliga den nybyggnadsplan från år 1947 som förutsatte en årlig produktion av 60 000 lägenheter.

Men detta resultat var tydligen för

Lånefonden för bostadsbyggande

bra för att kunna accepteras av regeringen. Departementschefen drar ett brett streck över dessa beräkningar och föreslår nu en minskning av antalet igångsättningar. Bostadsstyrelsen har beräknat 43 000 lägenheter i flerfamiljshus men departementschefen föreslår en sänkning till 40 000.

Dessutom föreslås en minskning i förhållande till bostadsstyrelsens propå av antalet egnahemslägenheter med 4 000—5 000. I sin helhet innebär förslaget att antalet nybyggda lägenheter för budgetåret skall minska från av bostadsstyrelsen beräknade 60 000 till 54 000.

Vidare föreslås en fast ram för lånegivningen, vilket betyder en skärpning av nuvarande byggnadsreglering, och att egnahemsbyggandet på nytt inordnas under regleringen. Rätt tolkat innebär detta att man inte tar nämnvärd hänsyn till det skriande bostadsbehov, som jag här har givit några stickprov på, utan gör bostadsbyggandet till en regulator för samhällsekonomin, som alltid påstås vara utsatt för så stora faror, att nödvändiga behov måste trängas undan.

Vi har i två motioner vänt oss mot nedskärningar av lånefonden för bostadsbyggande och tilläggslånen till viss bostadsbyggnadsverksamhet. Utskottet har följt regeringen. Detta finner vi inte så märkligt — det brukar vara så. Inte heller finner vi det överraskande att dessa medvetna åtgärder för att begränsa den faktiska kapaciteten på byggnadsverksamhetens område står i bjärt motsättning till det översvallande intresse som visades under valkampanjen i höstas för bostadsfrågan.

Men nog måste det antecknas att folkkartisterna i statsutskottet inte haft något att invända mot den åtstramning av bostadsbyggandet som nu föreslås. Folkpartiet håller ju alltså på att larma i bostadsfrågan, men då det gäller handling visar sig intresset vara ren luft.

Jag vill emellertid erinra folkpartiets ledamöter av statsutskottet om att herr Wedén, som väl skall vara partiets expert i bostadsfrågan, på det kraftigaste gick till attack i denna fråga vid årets remissdebatt. Han förklarade bl. a., att socialministern kört med handbromsen på i bostadsfrågan och menade att kapaciteten medgav ett bostadsbyggande på 65 000—70 000 lägenheter. Herr Wedén var mycket sträng i ordvalet mot statsrådet Sträng och krävde en snabbare takt i bostadsbyggandet. Nu har hans partivänner i statsutskottet tillsammans med övriga ledamöter fattat tag i handbromsen för att hjälpa statsrådet Sträng. Herr Sträng kan känna sig lugn, men herr Wedén har all anledning att beklaga att hans partivänner så grundligt avslöjar den folkkartistiska bluffen i bostadsfrågan.

Herr talman! Stora grupper av folket saknar bostäder eller bebor mindervärdiga eller omoderna sådana. Det finns resurser att bygga moderna bostäder i tillräcklig omfattning — det har situationen under det gångna året bekräftat. Det gamla argumentet om brist på arbetskraft synes också vara ohållbart — för närvarande uppges 14 000 byggnadsarbetare vara utan arbete.

Men möjligheterna skall nu begränsas, därför att herr Sköld och hans ofta dåligt sannspådda expertis fått för sig att vi står inför ett omedelbart inflationshot. Vi godkänner inte dylika argument för inskränkningar på det sociala området och allra minst då det gäller bostadsbyggandet. Det kommer nämligen att betyda ett permanentande av bostadseländet samtidigt som spekulanterna på bostadsmarknaden och bankkapitalet berikar sig på nöden.

Herr talman! Jag yrkar bifall till motion nr 286 i denna kammare.

Herr RUBBESTAD (bf):

Herr talman! Jag tycker nog inte att herr Senander har grund för sin kritik

Lånefonden för bostadsbyggande

när han vill göra gällande att både regeringen och de olika riksdagspartierna ställer sig avvisande till denna bostadsbyggnadsverksamhet. Herr Senander vill göra gällande att regeringen här gått in för en inskränkning av bostadsbyggandet. Det är ju alldeles fel. Fjolårets riksdag medgav för detta ändamål att intill 550 miljoner kronor fick meddelas preliminära beslut om lån ur lånefonden för bostadsbyggande. Nu begäres på tilläggsstat ytterligare 200 miljoner kronor, alltså en betydande utökning, och denna utökning har utskottet, enhälligt, varit med om att tillstyrka. Det är alltså en betydande ökning i stället för minskning.

Med anledning av detta har också regeringen begärt en utökning av lånefonden för bostadsbyggande från 400 miljoner till 495 miljoner, allt avsett för det nu löpande budgetåret. Sedan har vi att besluta om byggnadsverksamheten för nästa budgetår, och det kommer utskottet att ta ståndpunkt till senare.

Jag ber med detta, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr STAHL (fp):

Herr talman! Herr Senanders vederhäftighet är ju så pass känd här i kammaren att det i och för sig kanske inte är nödvändigt att ta upp polemik mot honom. Men eftersom han hade det goda omdömet att nämna herr Wedén i Eskilstuna i det här sammanhanget och herr Wedén inte befinner sig i kammaren, vill jag inte till herr Senander utan till kammarkamraterna göra det påpekandet, att vad herr Wedén berörde i remissdebatten gällde ju samma sak som herr Rubbestad nyss påpekade, nämligen nästa budgetår, och det blir ju tillfälle att återkomma till det. Jag tycker nog att herr Senander ändå innan han yttrar sig i detta sammanhang borde ta reda på så pass elementära skiljaktigheter som det här gäller, d. v. s. mel-

lan tilläggsanslaget nu och anslaget för nästa budgetår i senare sammanhang.

Utöver detta vill jag bara säga, att det ur både herr Wedéns och mina synpunkter naturligtvis hade varit önskvärt att få fram ett ökat bostadsbyggande, eftersom situationen på bostadsmarknaden ju är långt ifrån tillfredsställande. Jag har emellertid föreställt mig att detta tillfälle icke är lämpat för att ta upp en bostadsdebatt i större sammanhang. Jag nöjer mig med detta påpekande.

Herr SENANDER (k):

Herr talman! Till herr Rubbestad vill jag säga, att jag i hela mitt resonemang ställde det som här föreslagits i relation till den kapacitet vi har i fråga om att bygga bostäder. Jag hänvisade särskilt till vad bostadsstyrelsen i det sammanhanget hade sagt, nämligen att man under detta kalenderår skulle kunna färdigställa 60 000 lägenheter, vilket emellertid när det gäller både tilläggsanslaget och det som är föreslaget för nästa budgetår innebär en beskäring.

Vad herr Ståhls påstående om min ovederhäftighet beträffar, vill jag bara säga, att om jag är ovederhäftig i min bedömning av vad herr Wedén sagt är också riksdagsprotokollet ovederhäftigt; jag har nämligen hämtat det därur.

Herr STAHL (fp):

Herr talman! Jag har inte begärt ordet för att replikera herr Senander, men däremot tänkte jag i detta sammanhang be att få rikta en fråga till socialministern. Det är känt att det på senaste tiden har varit en kapitalåstramning för igångsättning, och på sina håll har det funnits en viss oro. Jag har inte hört att det sammanhänger med bristande statliga krediter, utan det har haft andra orsaker. Jag tror att att det skulle vara av värde att få höra

Fortsatt giltighet av lagen om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom, m. m.

en förklaring av socialministern på den här punkten, huruvida det är riktigt och i så fall vilka orsakerna kan vara.

Efter härmed slutad överläggning gav herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets i punkten gjorda hemställan dels ock på bifall till de i ämnet väckta motionerna; och biföll kammaren vad utskottet hemställt.

Punkten 6

Utskottets hemställan bifölls.

§ 8

Föredrogos vart för sig statsutskottets utlåtanden:

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1954/55, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde,

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1954/55, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde,

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1954/55, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde,

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1955/56,

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag, och

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse från viss ersättningskyldighet till kronan.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 9

Föredrogos vart efter annat och lades till handlingarna första lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning och

nr 2, i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.

§ 10

Föredrogos vart för sig första lagutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 21 mars 1952 (nr 98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål,

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 november 1946 (nr 722) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret, och

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934 (nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 11

Fortsatt giltighet av lagen om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom, m. m.

Föredrogs första lagutskottets utlåtande, nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom, m. m.

Utskottets hemställan föredrogs; och yttrade därvid:

Fortsatt giltighet av lagen om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom, m. m.

Herr FRÖDING (h):

Herr talman! Eftersom jag till detta utskottsutlåtande låtit anmäla en blank reservation, anser jag mig, i varje fall för mig själv, skyldig att med några korta ord motivera denna min åtgärd.

Jag är visserligen fullt medveten om att de lagar, om vilkas förlängning det i dag är fråga, på sin tid antogs utan vare sig reservation eller debatt från riksdagens sida. Jag är också på det klara med att det skulle vara ogörligt att nu, då de av lagarna föranledda åtgärderna när som helst slutförts, mot-sätta sig en förlängning på ytterligare ett år.

Emellertid har i varje fall ett avsnitt av denna lagstiftning alltid ingivit mig starka olustkänslor. Dessa mina olustkänslor torde väsentligen vara av samma art som de vilka herr Dickson för sin del vid tidigare tillfälle omvittnat här i kammaren. På grund av denna min inställning har jag tidigare sökt och även lyckats undvika att i första lagutskottet behöva ta någon som helst befattning med ifrågavarande lagstiftning och därmed sammanhängande ärenden, men då det tyvärr den här gången slumpat sig så, att jag blivit tvungen att sitta med vid bordet under detta ärendes behandling, har jag nu med min blanka reservation velat markera, att jag inte önskar solidarisera mig med förevarande lagstiftning.

Herr LANDGREN (s):

Herr talman! När herr Fröding satt vid bordet hade han ingen erinran att göra mot utskottets förslag och han har ju inte heller nu här ställt något yrkande.

Då denna fråga senast var uppe, godkände riksdagen förslaget. Jag anser att jag inte behöver hålla något längre anförande, när denna lag bara är till för att reglera åtgärder, som skall slutföras inom den närmaste tiden.

Med dessa ord ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 12

Föredrogos vart efter annat jordbruksutskottets utlåtande nr 2, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1954/55, såvitt propositionen avser jordbruksärenden;

statsutskottets utlåtanden:

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1954/55, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde, och

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1954/55, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 3 § militära rättegångslagen den 30 juni 1948 (nr 472),

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 6 kap. 1 § och 30 kap. 6 § rättegångsbalken och

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 65 § utskökningslagen m. m.; samt

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändringar i lagen om rätt till fiske m. m. och

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning från kyrkofonden för övertalig personal vid domänverket.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 13

Herr TALMANNEN yttrade:

Jag ber att få meddela att kammarens arbetsplenium nästkommande onsdag kommer att börja kl. 14.00.

§ 14

Till bordläggning anmälades

konstitutionsutskottets utlåtande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 6 juni 1952 (nr 434) om särskild skolstyrelse i vissa fall,

statsutskottets utlåtanden:

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor, jämte i ämnet väckta motioner,

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av vissa haverikostnader,

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående täckande av vissa medelsbrister, redovisade såsom proprietalanser i försvarets civilförvaltnings räkenskaper och

nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av visst äldre reservationsanslag;

bevillningsutskottets betänkande nr 6, i anledning av Kungl. Maj:s proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 6 och 10 §§ förordningen den 4 oktober 1929 (nr 307) angående tullrestitution;

bankoutskottets utlåtande nr 4, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående en av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1954 vid dess trettiosjunde sammanträde antagen rekommendation och

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition rörande ratifikation av konvention mellan Sverige och Schweiz rörande socialförsäkring;

tredje lagutskottets utlåtande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 22 maj 1953 (nr 269) angående byggnadsforskningsavgift; samt

jordbruksutskottets utlåtande och memorial:

nr 3, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse i vissa fall från betalningsskyldighet till kronan och

nr 4, angående överlämnande till statsutskottet av vissa till jordbruksutskottet hänvisade motioner angående lönegradsupplyftningar m. m.

§ 15

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 48, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit, m. m.;

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 22 april 1949 angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift, m. m.;

nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av tilläggsöverenskommelse till avtalet den 24 december 1936 mellan Sverige och Frankrike för undvikande av dubbelbeskattning och fastställande av bestämmelser angående ömsesidig handräckning beträffande direkta skatter, m. m.; samt

nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 126 § 2 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379).

Vidare anmäldes och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 53, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 21 mars 1952 (nr 98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål;

nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 november 1946 (nr 722) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret;

nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934 (nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m.;

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom, m. m.;

nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 3 § militära rättegångslagen den 30 juni 1948 (nr 472);

nr 58, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 6 kap. 1 § och 30 kap. 6 § rättegångsbalken; samt

nr 59, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 65 § utsökningslagen m. m.

§ 16.

Anmäldes att följande Kungl. Maj:ts propositioner tillställts kammaren, nämligen

nr 63, angående tillämpning av polislönerementet på vissa polismän i Göteborgs stads polisdistrikt m. m. och

nr 68, angående statsbidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen m. m.

Dessa propositioner bordlades.

§ 17

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 14.46.

In fidem
Gunnar Britth

Tisdagen den 15 februari

Kl 16.00

§ 1

Justerades protokollen för den 7, den 8 och den 9 innevarande februari.

§ 2

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Riksdagsledamoten, Fru Gerda Nilsson född den 8/1-14 vårdas sedan den 4/2-55 på Centrallasarettet i Gävle kirurgiska avdelning.

Gävle lasarett 8/2-55

Niels-Erik Carlström
med. lic.

Kammaren beviljade fru Nilsson ledighet från riksdagsgörömlen från och med den 4 februari tills vidare.

§ 3

Föredrogos var efter annan och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts på bordet liggande propositioner:

nr 63, angående tillämpning av polislönerglementet på vissa polismän i Göteborgs stads polisdistrikt m. m. och nr 68, angående statsbidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen m. m.

§ 4

Föredrogos, men bordlades åter konstitutionsutskottets utlåtande nr 2, statsutskottets utlåtanden nr 14 och 27—29, bevillningsutskottets betänkande nr 6, bankoutskottets utlåtande nr 4, andra lagutskottets utlåtanden nr 1 och 2, tredje lagutskottets utlåtande nr 3 samt jordbruksutskottets utlåtande och memorial nr 3 och 4.

§ 5

Interpellation ang. ökning av byggnadskvoten för skollokaler

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr NILSSON i Göingegården (h), som anförde:

Herr talman! I skolöverstyrelsens anslagsförslag för budgetåret 1955/56 gör överstyrelsen en kort sammanfattning om behovet av skolbyggnader och framhåller därvid:

»Vad överstyrelsen tidigare vid upprepade tillfällen anfört om nödvändigheten av en starkt utvidgad skolbyggnadsverksamhet äger alljämt sin giltighet. Såsom även statsutskottet vid innevarande års riksdag framhållit, utgör den nuvarande mycket kraftiga begränsningen av denna verksamhet ett synnerligen allvarligt, i vissa fall oöverstigligt hinder för en normal utveckling och rationalisering av folkskolväsendet. Med skärpa har utskottet understrukit vikten av att folkskolväsendets nybyggnadsbehov tillgodoses i betydligt större utsträckning än för närvarande är fallet.»

Anslaget var föregående år 59,3 miljoner. Skolöverstyrelsen begär i år att anslaget skall uppräknas till 100 miljoner kronor för att kunna täcka de mest fundamentala behoven. Sammanlagt kräver behovet av nya skolbyggnader i runt tal en miljard kronor. Föregående år medgav statsmakterna en höjning av skolbyggnadsanslaget med 6,3 miljoner kronor. I år är höjningen 500 000 kronor.

Till denna alltså redan förut katastrofala situation kommer så regeringens beslut om »byggnadsstopp» för

Interpellation ang. ökning av byggnadskvoten för skollokaler

skolbyggnader, vilket innebär att bara 25 procent av kvoten för skolbyggen får utnyttjas under första halvåret 1955, och denna kvot togs i anspråk redan under 1954.

I hela landet saknas nu 4 000 klassrum för folkskolan och 1 000 klassrum för högre skolor. Skoldistriktet arbetar under ständig press och blir tvungna att nöja sig med provisoriska lokaler av mycket undermålig beskaffenhet. Orsakerna till den svåra bristen på skollokaler är flera: de stora barnkullarna under 1940-talet, krav på skoltidens förlängning inom ett flertal skoldistrikt, befolkningsförflyttningen, vilken koncentrerat belastningen till vissa orter m. m., samtidigt som den nuvarande byggnadspolitiken automatiskt förhindrat det tillskott av skollokaler, som även utan ovan angivna ökade belastning skulle ha varit normalt. Den extra spärr, som byggnadsstoppet utgör, träffar alltså skoldistriktet i en situation, då i stället alla krafter bort sätts till för att lösa problemen på detta område.

Den tvingar också kommunerna att, utan det statliga bistånd som de enligt författningen äger rätt till, själva söka täcka sina mest trängande behov av skollokaler.

På grund av vad jag sålunda anfört och då detta »byggnadsstopp» kommer att ha ödesdigra verkningar för lång tid framåt, anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa följande frågor:

1. Kommer byggnadskvoten för skollokaler att under sista halvåret 1955 ökas, så att den täcker vad i budgetförslaget upptagits?

2. Är statsrådet villig att redovisa någon plan för lösande av hela frågan om skollokalbehovet?

Denna anhållan bordlades.

§ 6

Till bordläggning anmäldes första lagutskottets utlåtanden:

nr 10, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 10 maj 1929 (nr 77) om trafikförsäkring å motorfordon, dels ock i ämnet väckta motioner,

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag i anledning av Sveriges anslutning till de internationella fördragen angående godsbefordran å järnväg samt angående befordran å järnväg av resande och resgods och

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 116 § lagen den 8 april 1927 (nr 77) om försäkringsavtal och till förordning angående ändrad lydelse av 12 § förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt.

§ 7

Anmäldes, att följande Kungl. Maj:ts propositioner tillställts kammaren, nämligen

nr 65, med förslag till lag om fortsatt giltighet av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350), m. m.,

nr 67, angående befrielse för dödsboet efter fjärdingsmannen N. G. Linné från viss ersättningssskyldighet till kronan,

nr 69, med förslag till förordning om ändring i folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469),

nr 71, med förslag till lag om fortsatt giltighet av prisregleringslagen den 30 juni 1947 (nr 303),

nr 73, angående anslag till tillfällig korttidsutbildning av präster och

nr 74, angående fullmakt att i arbetslöshetsbekämpande syfte igångsätta arbeten, för vilka anslag uppförts å allmän beredskapsstat för budgetåret 1950/51, m. m.

Dessa propositioner bordlades.

§ 8

Anmäldes, att till herr talmannen under sammanträdet avlämnats en motion, nr 488, av herrar *Holmberg* och *Senander*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 57, angående anslag till stödlån till jordbrukare, m. m.

Denna motion bordlades.

§ 9.

Justerades ett protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 16.05.

In fidem
Gunnar Britth

Onsdagen den 16 februari

Kl. 14.00

§ 1

Herr talmannen meddelade, att herr *Allard*, som vid kammarens sammanträde den 10 nästlidna januari beviljats ledighet från riksdagsgöromålen till och med den 15 februari 1955, denna dag intagit sin plats i kammaren.

§ 2

Jämlikt kammarens den 8 innevarande februari fattade beslut skulle nu val anställas av ombud och suppleanter i Europarådets rådgivande församling; och lämnades därvid på begäran ordet till

Herr **FÖRSTE VICE TALMANNEN**, som anförde:

Herr talman! För det val som skall företagas vid detta plenum ber jag att få avlämna en gemensam lista, vilken godkänts av de av kammaren valda ledamöterna i talmanskonferensen. Listan upptar namn å så många personer, som det ifrågavarande valet avser.

Den av herr förste vice talmannen avlämnade listan upptog under partibeteckningen »Gemensam lista» följande personer:

G. T. E. Bengtsson i Halmstad, ledamot av andra kammaren	G. I. Andersson i Linköping, ledamot av andra kammaren
B. G. Ohlin, ledamot av andra kammaren	J. G. G. De Geer, ledamot av första kammaren
B. Näsgård, ledamot av första kammaren	G. Hedlund, ledamot av andra kammaren

De av kammaren utsedda ledamöterna i talmanskonferensen hade genom anteckning å listan bestyrkt, att de godkändt densamma.

Sedan herr talmannen för kammaren uppläst denna lista, blev den av kammaren godkänd; och förklarades hava blivit utsedda till ombud i Europarådets

Fortsatt giltighet av lagen om särskild skolstyrelse i vissa fall

rådgivande församling herrar Bengtsson i Halmstad, Ohlin och Näsgård samt till suppleanter för dem respektive herrar Andersson i Linköping, De Geer och Hedlund.

Riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av kammarens protokoll underrättas om detta val samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna avgiva förslag dels till förordnanden för de valda dels ock till skrivelse till Konungen med anmälan om det verkställda valet.

§ 3

Justerades protokollsutdrag angående det i nästföregående paragraf omfördälda valet.

§ 4

Föredrogs var efter annan följande Kungl. Maj:ts å bordet vilande propositioner; och hänvisades därvid

till bankoutsnittet propositionen nr 65, med förslag till lag om fortsatt giltighet av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350), m. m.;

till statsutskottet propositionen nr 67, angående befrielse för dödsboet efter fjärdingsmannen N. G. Linné från viss ersättningsskyldighet till kronan;

till behandling av lagutskott propositionerna:

nr 69, med förslag till förordning om ändring i folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469) och

nr 71, med förslag till lag om fortsatt giltighet av prisregleringslagen den 30 juni 1947 (nr 303); samt

till statsutskottet propositionerna:

nr 73, angående anslag till tillfällig korttidsutbildning av präster och

nr 74, angående fullmakt att i arbetslöshetsbekämpande syfte igångsätta arbeten, för vilka anslag uppförts å allmän beredskapsstat för budgetåret 1950/51, m. m.

§ 5.

Föredrogs och remitterades till jordbruksutskottet den på kammarens bord liggande motionen nr 488 av herrar *Holmberg* och *Senander*.

§ 6

Föredrogs, men bordlades åter första lagutskottets utlåtanden nr 10—12.

§ 7

Föredrogs den av herr *Nilsson* i Göingegården vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående ökning av byggnadskvoten för skollokaler.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 8

Fortsatt giltighet av lagen om särskild skolstyrelse i vissa fall

Föredrogs konstitutionsutskottets utlåtande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 6 juni 1952 (nr 434) om särskild skolstyrelse i vissa fall.

Efter föredragning av utskottets hemställan yttrade

Herr ANDERSSON i Linköping (s):

Herr talman! Vi är nu beredda att för andra gången förlänga 1952 års provisoriska lag om särskild skolstyrelse i vissa fall. Vad som föranlett mig att i samband därmed ta kammarens tid i anspråk ett par minuter är det uttalande i den kungl. propositionen, vilket tyder på att riksdagen kanske också en tredje gång får förlänga detta provisorium. I den kungl. propositionen heter det nämligen på följande sätt: »Utan att ta någon definitiv ståndpunkt till frågan, när en slutgiltig lagstiftning rörande organisationen av skolväsendets

Utbyte av tjänstemän mellan de nordiska länderna

lokala ledning bör kunna träda i kraft, anser jag mot bakgrunden av utredningens framställning, att 1952 års lag bör erhålla fortsatt giltighet åtminstone intill utgången av juni 1957.»

Motivet till 1952 års lag var en önskan att ge försöksdistrikten möjlighet att skaffa sig en enhetlig skolledning. Behovet därav står väl också klart för alla som har sysslat och sysslar med uppgiften att föra ut enhetsskolebeslutet i levande livet. Att organisera en enhetlig skolledning måste emellertid medföra bortrationaliserandet av vissa styrelser, vilket i en del situationer kan vara en smärtsam operation, och det är ingalunda ett idealiskt förhållande att göra detta med en provisorisk lagstiftning som underlag.

Men även utanför försöksdistrikten finns det en önskan att åstadkomma en enhetligare ledning av distriktens skolväsende. Lagstiftningen ger emellertid icke dessa distrikt möjlighet att vidta sådana åtgärder. Att det behövs en samordning och en vidare planering är dock alldeles uppenbart — de lokala skolkommittéer som finns i åtskilliga skoldistrikt är ett tydligt bevis för den saken. Ofta utför dessa lokala skolkommittéer ett värdefullt planeringsarbete, men de har ingen möjlighet att förverkliga dessa planer, och skolkommittéerna själva hänger i organisatoriskt avseende bildligt talat i luften.

Det är därför synnerligen angeläget att vi snarast får till stånd en slutgiltig reglering av de förhållanden, som rör skolväsendets lokala ledning, och att inte det nuvarande provisoriet, såsom antydes i propositionen, förlänges även efter den 1 juli 1957.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 9.

Utbyte av tjänstemän mellan de nordiska länderna

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr

14, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor, jämte i ämnet väckta motioner.

I propositionen nr 1 (bilaga 2) hade under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor, till behandling upptagits vissa i statsrådsprotokollet över civilärenden för den 4 januari 1955 angivna spörsmål.

Kungl. Maj:t hade bl. a. hemställt om bemyndigande att i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen förordat vidtagna åtgärder för att, i enlighet med en av Nordiska rådet gjord hemställan, att tjänstemän i administrationen skulle kunna för viss tid tjänstgöra i annat nordiskt land, i första hand sådana tjänstemän, som kunde beräknas komma att i framtiden bekläda ledande poster inom förvaltningen.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehaft tre motioner.

I en inom andra kammaren av herr *Rubbestad* väckt motion (II: 426), hade hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts hemställan angående bemyndigande om utbyte av tjänstemän mellan de nordiska länderna.

Utskottet hemställde,

A. att riksdagen måtte

1. besluta, att de personalförteckningar, som riksdagen komme att fastställa innan riksdagen meddelat beslut i anledning av lönegradsplaceringsförslag, som framlagts i särskild ordning, skulle gälla endast i den mån annat icke följde av vad riksdagen beslutade i samband med behandlingen av nämnda förslag;

2. godkänna de i bilagorna A—E till statsrådsprotokollet över civilärenden för den 4 januari 1955 intagna förslagen om placering i lönegrad av vissa tjänster m. m. utom i vad avsåge förslagen i bilaga E, II huvudtiteln, under hovrätterna;

Utbyte av tjänstemän mellan de nordiska länderna

3. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för genomförandet av i punkt 2 tillstyrkta förslag fr. o. m. den 1 juli 1955;

4. bemyndiga Kungl. Maj:t att för budgetåret 1955/56 i enlighet med vad i statsverkspropositionen förordats medge

a) de överskridanden av genom riksdagens beslut maximerade anslagsposter till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, eller till avlöningar till icke-ordinarie personal, som kunde erfordras till följd av att dylik anslagspost blivit i en icke förutsedd omfattning belastad antingen med utgifter för avlöningar åt icke-ordinarie tjänstemän, som vikarierat å ordinarie tjänst, vilken varit obesatt eller vars innehavare åtnjutit ledighet för offentligt uppdrag eller av annan anledning mot avstående av hela lönen, eller med kostnader, som sammanhänge med att icke-ordinarie ersättare behövde anlitas vid längre tids ledighet för sjukdom eller av annan därmed jämförlig anledning,

b) de överskridanden av genom riksdagens beslut maximerade anslag och anslagsposter, som påkallades med hänsyn till regleringen av befordringsgången för biträdes- och amanuenspersonal samt därmed jämförlig personal,

c) de överskridanden av genom riksdagens beslut maximerade anslag och anslagsposter, som kunde bli erforderliga för bestridande av kompensation för avgifter till den allmänna sjukförsäkringen;

5. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 426 bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i förenämnda statsrådsprotokoll förordats vidtaga åtgärder i syfte att åstadkomma utbyte av tjänstemän mellan de nordiska länderna;

B. att motionerna I: 350 och II: 228 icke måtte av riksdagen bifallas.

Reservationer hade avgivits:

1) av herr *Rubbestad*, som ansett att utskottet under A. 5 bort hemställa, att riksdagen måtte med bifall till motionen II: 426 avslå Kungl. Maj:ts förslag om bemyndigande att vidtaga åtgärder i syfte att åstadkomma utbyte av tjänstemän mellan de nordiska länderna;

2) beträffande utskottets hemställan under B. av herrar *Näsgård*, *Einar Persson* och *Staxäng*, utan angivet yrkande.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr RUBBESTAD (bf):

Herr talman! Såsom kammarens ledamöter torde ha lagt märke till har jag till detta utlåtande fogat en reservation, där jag yrkar avslag på utskottets hemställan under punkt 5.

Vad det här gäller är ju Kungl. Maj:ts förslag att det skall ske ett utbyte av tjänstemän mellan de nordiska länderna, så att tjänstemän från Sverige skall under viss tid tjänstgöra i Norge eller Danmark, medan tjänstemän från Norge och Danmark i stället skall tjänstgöra i vårt land. Denna anordning är ett resultat av överläggningarna vid Nordiska rådets möte i Oslo i höstas. Det var en majoritet inom rådet som då fattade beslut om detta utbyte av tjänstemän. Dess bättre lade man ju märke till att det rådde delade meningar, när detta beslut fattades i Nordiska rådet. Det var flera stycken norrmän med Hambro i spetsen, flera stycken danskar med Ole Bjørn Kraft i spetsen och glädjande nog också, om jag inte är fel undermåttad, en svensk, nämligen herr Svensson i Ljungskile, som röstade mot förslaget. Alla de andra svenskarna röstade emellertid utan vidare för detsamma. Jag tycker, att det är rätt underligt, att vi skall skicka en del tjänstemän till våra grannländer med avsikten att de skall vistas under en tid av omkring ett år i dessa främmande länder och ta del av deras förhållanden på både det rättsliga och det administra-

Utbyte av tjänstemän mellan de nordiska länderna

tiva området. Enligt propositionen skall sådana tjänstemän komma i fråga, som kan beräknas i framtiden bekläda ledande poster inom statsförvaltningen; det vill med andra ord säga, att det är s. k. »påläggskalvar», som man på detta sätt skall skicka ut, för att de skall lära sig olika saker på statens bekostnad, saker som man tycker att de borde kunna lära sig utan att staten skall slösa pengar för ändamålet. Jag ställer frågan: Kan det vara rimligt, att man i vår centrala förvaltning, departement o. d., skall låta utlänningar komma och sätta sig in i allt som där förekommer? Det sägs ingenting i propositionen om att det skall råda något undantag för utrikesdepartementet, utan även där skall de främmande tjänstemännen naturligtvis få ta del av alla hemliga handlingar. Jag undrar, om det verkligen kan vara värdigt vår svenska riksdag att undan för undan släppa in folk utifrån och låta dem studera våra angelägenheter. För min del tycker jag, att riksdagen bör ta bestämt avstånd från dylika påfund.

Kostnaderna för det hela har för övrigt inte preciserats. Det sägs i propositionen och även i utskottets utlåtande, att för bestridande av resekostnader och traktamenten respektive huvudtitlars anslag till extra utgifter skall tas i anspråk. Kostnaderna för lön under tjänstledighet och för vikarier skall bestridas i samma ordning som tjänstemännens löner under tjänstgöring. Då förutsätter Kungl. Maj:t, att riksdagen skall ha rätt att överskrida de maximerade anslagsposterna, men hur mycket de kommer att överskridas nämner varken utskottet eller regeringen någonting om. Jag måste säga, att jag är mycket förvånad över statsutskottet, som brukar vara synnerligen angeläget om att veta vilka kostnader en åtgärd medför, innan det accepterar den, och inte gå fram på så lösa boliner som nu är fallet. Det är en gammal princip i statsutskottet att man vill veta vad en

sak kostar — åtminstone på ett ungefär — innan man går in för att tillstyrka ett förslag. Här säger utskottet, att det torde innebära en viss begränsning att de extra anslagen på de olika huvudtitlarna inte är särdeles stora, varför kostnaderna för reseersättningar och traktamenten inte kan bli hur stora som helst.

Men hur är det nu med de extra utgifterna på de olika huvudtitlarna? De uppgår tillsammans till över 1 miljon kronor. På fjärde huvudtiteln har man ett extra anslag på 400 000 kronor, på åttonde huvudtiteln ett anslag på 240 000 kronor, på jordbrukshuvudtiteln ett anslag på 100 000 kronor. Det är alltså fråga om stora belopp även om man bara håller sig till de extra anslagen. Dessutom har man emellertid rätt att överskrida maximerade anslag för lönesummor o. d. Ingen vet hur stora dessa summor kan bli.

Jag tycker nog att dessa s. k. »påläggskalvar» kan försöka få erfarenhet och kunskap på de områden de skall syssla med när de blir innehavare av de högsta ämbetena i vår förvaltning. Jag tycker det är ett rimligt krav att de kostar på sig detta själva utan någon ersättning från staten.

Detta gör att jag för min del, herr talman, ber att få yrka avslag på Kungl. Maj:ts förslag om bemyndigande att vidtaga dessa åtgärder i syfte att åstadkomma ett utbyte av tjänstemän mellan de nordiska länderna. Jag yrkar i stället bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen, innefattande bifall till min motion nr 426.

Herr LINDHOLM (s):

Herr talman! Herr Rubbestad har nyss demonstrerat sitt stora intresse för sparsamhet med statens medel. Det är i och för sig tacknämligt att herr Rubbestad håller oss andra varma på den punkten så att inte slösaktigheten får ett alltför stort svängrum i denna kammar-

Utbyte av tjänstemän mellan de nordiska länderna

Men, ärade kammarledamöter, tanken på de nordiska folkens gemenskap har ju varit levande i många år. Vi har vid åtskilliga tillfällen, framför allt vid s. k. högtidliga tillfällen, talat om den nordiska gemenskapen. Om vi nu menar allvar med talet om en nordisk gemenskap, då bör det väl också bli något mer än bankettal vid festliga tillfällen. Det måste väl i alla fall till slut bli så, att vi på ett och annat område får fram vissa praktiska förslag, som skall genomföras. När vi kommer till det stadiet måste vi räkna med att dessa förslag blir förenade med vissa utgifter. Då jag utgår från att huvuddelen av dem som talat för en vidgad nordisk gemenskap verkligen menar allvar har jag också i utskottet velat medverka till ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag i de föreliggande fallen.

Herr Rubbestad talar om utläningar, men jag tycker att vi kan skilja på dem. Vi kan ju tala om skandinaver och andra folks medborgare för att på det sättet få en något vidare gräns i den diskussion som förs. Jag tror att herr Rubbestad väsentligt har överdrivit de farhågor som han här starkast betonade. Om vi skall ha ett vidgat nordiskt samarbete torde det väl ändock vara av ett visst värde att man känner varandras förhållanden så intimt som möjligt inom de olika förvaltningarna. Jag förutsätter att den kännedomen på många punkter kommer att underlätta det framtida samarbetet. Därför anser jag att det ligger ett betydande värde i att man gör ett försök på detta område.

Det som nu förordas är egentligen ingenting annat än en försöksverksamhet, där utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t vid tillämpningen skall handla försiktigt, och att man först sedan större erfarenhet vunnits får ta en mera definitiv ställning till den framtida utformningen av detta arbete.

Beträffande kostnaderna har herr Rubbestad sagt, att man inte redovisat någonting. Själv visar han emellertid

på den punkt i utskottsutlåtandet, där utskottet i viss utsträckning hänvisar till kostnaderna. Det gjorde sig rätt bra när herr Rubbestad räknade ihop samtliga extra utgifter som finns på de olika huvudtitlarna och kom fram till ett miljonbelopp. Men, herr Rubbestad, från denna summa skall man dra alla andra slags äskanden som redan förut konkurrerat om att få del av denna miljon, och då man icke förordar någon ökning av detta belopp torde det inte bli så stort utrymme att man kan befara några karavantåg av svenska ämbetsmän. Det blir väl i stället en ganska försiktig tillämpning av detta utbyte till dess vi vunnit erfarenheter, som vi kan bygga vårt bedömande på.

Med stöd av det anförda hemställer jag, herr talman, om hifall till utskottets förslag.

Herr NIHLFORS (fp):

Herr talman! Det som föranledde mig att begära ordet var ett uttalande i herr Rubbestads motion, ett uttalande som han också nyss upprepade. Han menar, att det skulle vara tal om att utläningar skulle få tillträde till våra centrala förvaltningar, där det förekommer saker och ting, som inte precis är lämpliga för utläningar att få ta del av. Jag fick det intrycket när jag läste motionen och hörde herr Rubbestad nu att han var alldeles opåverkad av de framsteg på det nordiska samarbetets område som förekommit och som även i fortsättningen bör förekomma när det gäller förvaltningsväsendet.

Sedan länge har vi haft ett nordiskt samarbete på lagstiftningens område och det är betydelsefulla frågor som där står under debatt. Om vi skall ha en gemensam nordisk lagstiftning på så många områden som möjligt tror jag det är nödvändigt, att en del tjänstemän inom vår förvaltning får en administrativ erfarenhet av denna lagstiftning. Vi har ju redan nu en gemensam lagstiftning på en del områden.

Utbyte av tjänstemän mellan de nordiska länderna

Menar herr Rubbestad, att vi verkligen bör upprätthålla en sådan skillnad mellan Sverige och de övriga nordiska länderna att vi kallar våra nordiska grannar för utlänningar? Jag tror att man litet till mans har kommit ifrån den skillnaden. Vi talar om skandinaver, som herr Lindholm sade, eller om svenskar, danskar, norrmän och finnar och så om utlänningar i övrigt. Jag tycker vi bör sträva efter ett gemensamt nordiskt medborgarskap, även om det kanske dröjer ett tag innan vi når det målet. Men vi har ju kommit ett stycke på väg genom passfriheten.

Jag skulle också vilja fråga: Menar herr Rubbestad att inblicken i vår centrala förvaltning skulle ha någonting med spioneri att göra? Eller skulle inte bara det som inte är lämpligt för utlänningar att se vara hemligheter utan också sådant som vore obehagligt att visa för utlänningar? Menar herr Rubbestad att vår förvaltning i största allmänhet är så illa ordnad och inte är någonting att visa upp?

Det finns ju mycket man här skulle kunna skämta om, herr Rubbestad. Jag tror exempelvis att vi skulle vinna viss erfarenhet på jordbrukets område om statstjänstemän kunde få vistas i Danmark och få se hur man där sköter jordbruket administrativt. Jag tror att herr Rubbestad, om det presenterades ett konkret förslag på hans eget gebit, inte skulle ställa sig avvisande.

Sedan skulle jag helt blygsamt vilja fråga statsrådet Lange: Vilka normer anser statsrådet skall komma till användning när man utser tjänstemän för nordiskt utbyte? Om det skall vara tjänstemän som man kan räkna med skall inta ledande poster i förvaltningen, kan det lätt bli ett för tidigt utpekande och ett för tidigt diskriminerande av tjänstemän i deras karriär. Det skulle nog vara nyttigt om även tjänstemän, som inte aspirerar eller på grund av kompetenskrav inte kan aspirera på ledande poster i verklig mening, finge

tillfälle till studier av praktiska ting i de nordiska ländernas administration.

Herr talman! Jag tillstyrker givetvis statsutskottets förslag på denna punkt.

Herr RUBBESTAD (bf) kort genmäle:

Herr talman! På dessa tre minuter måste jag försöka fatta mig kort.

Jag vill visserligen vara med om samverkan, men en samverkan som inte tar sig så löjliga uttryck som detta förslag. Jag har uppmärksammat Nordiska rådets arbete, och det är inte bara detta förslag som jag tycker är underligt, utan även de beslut som fattades nu för några dagar sedan i Stockholm, t. ex. rekommendation nr 3, att Sverige tillsammans med de andra nordiska länderna skulle utreda möjligheterna att på biennalen i Venedig uppföra en gemensam nordisk paviljonganläggning samt, om detta visar sig möjligt, snarast möjligt få denna uppförd. Sådana saker borde vara främmande för det Nordiska rådet.

Sedan vill jag säga till herr Nihlfors, att vi jordbrukare visst vill vara med om ett nordiskt utbyte, men vi gör detta utbyte på egen bekostnad. Vi skickar våra företrädare ner till Danmark, och danskarna skickar sina hit. Detta utbyte tycker jag vi bör göra. Men att staten skall lägga sig i saken och ta ut särskilda »kronprinsar» eller »påläggskalvar» tycker jag är alldeles onödigt.

Frågan om norrmän och danskar är utlänningar vill jag svara bestämt ja på. De är inte bokförda i vårt land och är alltså utlänningar.

Beträffande kostnaderna säger herr Lindholm, att det finns en hel del äskanden som trängs om utrymmet inom de extra anslagen. Men det finns ingen redovisning härav. Alla extra anslag har Kungl. Maj:t rätt att använda på vad Kungen bedömer som bästa sätt. Tycker Kungl. Maj:t att detta önskemål är det nödvändigaste, tas pengarna till detta ändamål. Tycker Kungl. Maj:t att

Utbyte av tjänstemän mellan de nordiska länderna

något annat är nödvändigare, går pengarna naturligtvis till det.

Vi gör därför rättast i att redan nu säga bestämt ifrån att vi inte vill vara med om denna anordning.

Herr förste vice talmannen **SKOGLUND** (h):

Herr talman! Det var med alldeles särskilt darr på rösten som herr Rubbestad i dag talade om det oerhörda, att en del av de svenska delegaterna i Oslo röstade för rekommendationen om utbyte av ämbetsmän mellan de nordiska länderna. Jag har begärt ordet av den anledningen att jag hörde till dem som röstade för den rekommendationen. Jag har inte funnit någon anledning att ändra min uppfattning att detta var en klok åtgärd.

Jag reagerar också en aning emot herr Rubbestad när han med sådant eftertryck talar om att dessa våra tjänstemän skall vistas i främmande länder. Han lägger en sådan tonvikt på det, att man börjar tänka på Västafrika eller möjligen någon sydamerikansk stat. Det är ju ändå så, att det gäller folk som är oss ytterst närstående, våra grannar, med vilka vi har ordnat samarbete på en rad områden.

Det som har föranlett mig att ta den ställning jag har tagit är ungefär följande. Vi har kommit fram till en gemensam nordisk arbetsmarknad, som vi ju från alla håll har varit överens om att beteckna som önskvärd. Vi söker få vårt lagstiftningsarbete att löpa så parallellt som möjligt för att skiljaktigheter skall kunna utjämnas. Vi söker bringa våra sociala anordningar i så god samklang som möjligt, och vi söker komma dithän att dessa skall kunna utnyttjas av medborgarna i alla de skandinaviska länderna. Vi bör inte heller förglömma att vi i fråga om kulturella strävanden har försökt komma varandra så nära som möjligt, och det som herr Rubbestad förfasar sig över —

rekommendationen nr 3 här i Stockholm — avser ju att vara ett led i dessa strävanden.

Vi är ju också i full fart med att organisera samarbete beträffande undervisningen. När det gäller den högre utbildningen tänker vi oss en lösning som skulle betyda att en akademisk examen från något av universiteten här i Norden skulle gälla i alla de nordiska länderna. När vi är så långt på väg, då förefaller det mig att vara en klok åtgärd att låta ett fåtal av våra tjänstemän inom den centrala administrationen få tillfälle till en personlig inlevelse i ett grannlands förvaltning, lagstiftning samt arbetsmetoder i administrationen. Jag tror att det skulle klargöra mycket som vi i annat fall måste försöka göra oss underkunniga om på omvägar.

Jag vill alldeles särskilt understryka, att när nu de olika nordiska regeringarna förefaller beredda att efterfölja och omsätta i praktisk handling den rekommendation som Nordiska rådet gjorde förefaller det mig oklokt om vi från svensk sida skulle visa upp ett förvånat ansikte och fråga vad det kan vara för mening med detta. Vi har kanske vid ett och annat tillfälle gjort en liten stillsam anmärkning emot någon av våra grannar, som enligt vår uppfattning visat sig alltför reserverad. Jag tror inte det skulle kläda oss om vi skulle inta en sådan attityd vid det här tillfället.

Herr **LINDHOLM** (s):

Herr talman! Det var i anledning av herr Rubbestads yttrande om finansieringen som jag änyo begärde ordet.

Det är ju så, att det måste ha funnits en motivering för dessa extra utgifter förut. Det har varit ting som man måste finansiera på något sätt. Om man nu förutsätter att utvecklingen i framtiden blir likartad med den som har varit när det gäller kraven på anslagen för extra utgifter måste detta innebära en

Utbyte av tjänstemän mellan de nordiska länderna

begränsning av möjligheterna att utnyttja den miljon, som herr Rubbestad talade om, för detta ändamål. Det är vad herr Rubbestad säger på den punkten som jag inte kan godta, ty det är inte överensstämmande med vad som i verkligheten kommer att ske i detta avseende.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet **LANGE**:

Herr talman! I många fall har jag personligen känt starka sympatier för den kloka, försiktiga sparsamhet som herr Rubbestad här i kammaren flerfaldiga gånger har gjort sig till tolk för, men i dag har jag i likhet med andra talare i debatten en viss svårighet att följa honom i hans argumentering.

Önskvärdheten av denna verksamhet har redan starkt understrukits och betonats av flera talare — bland andra utskottets talesman här i kammaren — och jag skall inte i mitt korta anförande gå in på den saken. Men jag undrar ändå om inte herr Rubbestad den här gången rätt kraftigt överdriver de ekonomiska konsekvenserna av den verksamhet som skulle kunna komma till stånd.

Det förhåller sig ju på det sättet, som herr Lindholm har framhållit, att de extra utgiftsanslagen, som skall bestrida resekostnaderna för de tjänstemän som skulle kunna få resa utomlands, är starkt begränsade och att många önskemål trängs inom ramen för dessa anslag. Jag tror att man redan i den omständigheten har en garanti för att det här inte kan komma att bli en verksamhet som växer i alltför hög grad.

Men därtill kommer en annan omständighet, som sammanhänger litet med den fråga som herr Nihlfors ställde till mig nyss i debatten, nämligen att det ju inte bara skall vara ett intresse för en viss tjänsteman, t. ex. i Sverige, att få resa till Danmark eller Norge för att där vistas under en tid och delta i

det administrativa arbetet, utan det skall vara ett klart intresse för det verk eller den myndighet, varunder tjänstemannen lyder, att hans resa kommer till stånd under här angivna förhållanden. Det är av den anledningen som man måste räkna med att antalet kommer att begränsas till tjänstemän som på olika sätt sedermera i sin gärning kan komma att göra en betydande insats på sitt speciella verksamhetsområde.

Jag tror alltså att också av det skälet antalet kommer att bli ganska begränsat.

Herr **PETTERSSON** i Dahl (bf):

Herr talman! Jag hade inte tänkt yttra mig i denna debatt, men då herr Rubbestad säger att alla svenskar med undantag för herr Svensson i Ljungkile röstat för detta förslag anser jag mig böra säga några ord. Jag har deltagit i Nordiska rådets arbete och kommer följaktligen enligt herr Rubbestads mening på de anklagades bänk.

Varför har vi röstat för detta utbyte av tjänstemän? Jag har den bestämda uppfattningen att det är av värde för oss att våra tjänstemän kommer ut och lär känna förhållandena i de andra nordiska länderna, respektive att dessa länders tjänstemän kommer hit och lär känna våra förhållanden. Det är väl ingen tvekan om att vi på en hel del områden haft mycket stor nytta av att utbyta tjänstemän. Jag skall ta ett område som står herr Rubbestad nära, nämligen beträffande landstingen. Hur stor nytta har inte vi svenskar haft av att kunna utnyttja de andra ländernas läkare och tjänstemän! I fråga om exempelvis tandvården skulle vi ha stått oss tämligen slätt om vi inte haft tillgång till de andra ländernas tandläkare.

Nu är det väl inte riktigt att, som herr Rubbestad, säga att det är kronprinsar som skall resa ut. Jag vet inte hur dessa skall uttagas, men om en svensk skall

Utbyte av tjänstemän mellan de nordiska länderna

resa utomlands på allmän bekostnad kan man inte därför säga att det är en kronprins. Herr Rubbestad har ju rest utomlands rätt mycket, och det kan hända att han i detta fall kan räknas dit. Det finns emellertid många andra än han som reser, och jag tycker därför att detta uttryck är felaktigt.

Man skall vara klok och försiktig när det gäller utgifter, men man kan också vara *för* försiktig. Jag tror nog att förmanerna av detta samarbete mellan de nordiska länderna överväger de kostnader som uppkommer. Jag ber, herr talman, att varmt få tillstyrka detta utskottsförslag.

Herr OHLIN (fp):

Herr talman! Jag har inte begärt ordet för att komplettera de argument som här framförts av utskottets talesmän och herr Nihlfors samt nu senast av civilministern. Det torde vara överflödigt att ytterligare utveckla att det kan vara nyttigt för ett verk och dess tjänstemän i deras dagliga gärning att tjänstemännen kan få verka i ett annat nordiskt land. När herr Rubbestad säger att jordbruksorganisationerna också skickar folk till andra nordiska länder, men att då organisationerna och inte staten bestrider kostnaderna här för, vill jag bara göra ett litet tillägg. I det nu aktuella fallet gäller det statens tjänstemän, och *staten* har ett intresse av att de får bättre förutsättningar att utföra sin gärning så väl som möjligt. Då är det en fullständig parallell om staten i detta fall betalar.

Att det förefaller vara nyttigt att verka i ett annat nordiskt land vill jag för egen del betyga, då jag haft förmånen att vara verksam i Danmark under några år, vilket jag är ytterst tacksam för. Jag tror visserligen inte att detta är något argument som övertygar herr Rubbestad, som väl snarare i mig ser ett varnande exempel, men jag vill i alla fall betyga att jag själv är tacksam

för de erfarenheter, som jag där fick göra och som jag tror mig ha haft glädje av i min senare verksamhet.

Jag begärde emellertid ordet, herr talman, av ett annat skäl, nämligen för att säga att statsutskottet enligt min mening i onödan gått herr Rubbestads tankegång ett litet steg till mötes när utskottet talar om att ingen skall vara orolig för att detta kommer att bli en stor sak, eftersom en begränsande faktor ju ligger i att för bestridande av resekostnadsersättning och traktamente skulle anlitas anslagen till extra utgifter. Nej, det är alldeles riktigt. Här behöver man inte känna någon oro för att detta skulle få en sådan omfattning att det bleve några risker, vare sig statsfinansiella eller andra. Mig förefaller det vara naturligt om man önskar att Kungl. Maj:t tar den rekommendation som kommit från Nordiska rådet och tar det som jag hoppas med överväldigande anslutning fattade beslut, som vi väl här snart kan konstatera, såsom en anledning att med stort intresse verka i den angivna riktningen, så att man ett annat år kan komma tillbaka och säga till den svenska riksdagen: Nu tycker vi att anlita av anslagen till extra utgifter är ett olämpligt sätt att finansiera denna verksamhet. Vi skall be att få ett särskilt anslag för denna nyttiga verksamhet, som är ett intresse ur allmänna synpunkter och dessutom en god väg för att uppnå nordiska kontakter *i det dagliga arbetet*. Detta är den bästa formen av alla.

Jag tillåter mig uttrycka förhoppningen, herr talman, att regeringen skall intaga denna ståndpunkt och alltså i det följande gå ett steg längre än statsutskottets något snäva skrivning innebär. Jag är emellertid glad att statsutskottet, måhända för att få en så stor majoritet som möjligt mot herr Rubbestad, låt vara med dessa reservationer, intagit en positiv hållning, hellre än att herr Rubbestad kanske skulle ha fått ökade utsikter. Jag tror att herr Rub-

Utbyte av tjänstemän mellan de nordiska länderna

bestad kan göra den svenska riksdagen och det nordiska samarbetet en viss tjänst när herr Rubbestad nu hjälper till att visa, hur liten den opinion är som här står emot det föreliggande förslaget.

Herr SVENSSON i Ljungskile (fp):

Herr talman! Eftersom jag återopats i denna debatt kanske jag kan få säga ett par ord.

Jag tycker inte det skall uppfattas som någonting märkvärdigt om inte samtliga ett lands delegater i Nordiska rådet alltid röstar på samma sätt. Det är inte märkvärdigare att en avvikande mening förekommer där än att en avvikande mening förekommer här i riksdagen, vilket ju som bekant är fallet en och annan gång.

När jag såg på detta ursprungligen i Oslo, tyckte jag att själva begreppet utbyte av tjänstemän var litet mer än vad som egentligen kan bli verklighet. Jag tror inte att det i verkligheten, möjligen med något undantag, blir något utbyte av tjänster, ty man är väl tämligen överens om att vad staten kan ha intresse av är att chefstjänstemän skall studera det andra landets förvaltning. Det har såvitt jag vet förekommit i en mångfald sammanhang även förut, att olika verk har skickat ut tjänstemän för att studera både nordiska och andra länders förvaltning, och det är naturligtvis bra på många sätt. Men att en chefstjänsteman, som under sig har en hel del personal, verkligen skulle kunna gå in i det andra landets förvaltning och ersätta den andre, så att säga byta plats med honom, det tror jag för min del inte på. Det skulle förutsätta ett långvarigt utbyte av dessa män, som vi knappast har praktisk möjlighet eller råd till. Jag tänker nu inte ekonomiskt i samma mening som herr Rubbestad, utan jag menar att vi inte har folk till att göra så långvariga utbyten av chefstjänstemän. Jag ansåg därför inte att

detta egentligen i praktiken skulle bli stort annorlunda än vad som har varit, och jag tyckte inte det fanns någon anledning att ge något särskilt råd i det avseendet.

Jag bara säger detta, herr talman, för att i mitt votum inte skall läggas in mer än jag själv lagt in i det. Sedan får ju herr Rubbestad svara för sig själv.

Herr RUBBESTAD (bf):

Herr talman! Jag vill först säga, att jag beklagar att jag måste gå emot statsrådet Lange, som jag alltid satt mycket stort värde på. Jag förstår mycket väl att han på ämbetets vägnar varit tvungen att ta detta eftersom Nordiska rådet lagt fram det och rekommenderat de olika regeringarna att även göra det. Tyvärr har det kommit på hans lott att lägga fram förslaget, men jag förutsätter att han inte gjort det med någon större entusiasm.

Att denna sak sedan inte är så vidare trevlig tror jag man kan märka på att partiernas stora kanoner ryckt fram för att försvara åtgärden. Det visar ju, att det inte är så aldeles väl ställt, när de måste göra det. Beträffande herr Ohlin hoppas jag att han fått en tankeställare av sin närmaste man i partiet, herr Svensson i Ljungskile. Det var sunda synpunkter, som jag kan instämma i för en gångs skull.

När herr Pettersson i Dahl frågar om man inte vill vara med om detta och redogör för olika förhållanden, gör jämförelsen med landstingen, folkandvården o. d., så vet väl herr Pettersson i Dahl att vi beträffande arbetsmarknaden har ordnat den saken på ett helt annat sätt utan att det skall bli anslag från staten till detta utbyte. Den jämförelsen tycker jag haltar aldeles för mycket.

När herr Skoglund sedan vill göra gällande att ett avstyrkande eller ett uttalande av betänkligheter skulle upptas illa i Norge och Danmark, tror jag

Utbyte av tjänstemän mellan de nordiska länderna

vi kan ta den saken med ganska stor ro. Hur tog Sverige det t. ex. när Hambro röstade emot, när den danske förre utrikesministern också röstade emot? Vi får väl ta det såsom det är. Jag tror inte alls att det behöver bli någon nämnvärd reaktion om man har en annan syn på denna sak än vad majoriteten i Nordiska rådet hade i Oslo i fjol.

Jag har lagt märke till att alltid när det kommer någonting nytt på modet suger det med sig folk undan för undan utan att möta motstånd. Det farliga är alltid denna kraftiga sugning; så fort en ny sak kommer på tapeten, då vill alla vara med, och de tror att de gör något illa om de vågar reagera. Men herr Ohlin och alla de andra representanterna för Nordiska rådet bör ändå betänka att det finns många här i landet som reagerar mot sådana här nyheter, särskilt om de kostar pengar.

Herr Lindholm gör nu gällande, att det inte blir så förfärligt dyrt och att anslaget till extra utgifter inte är så stort. Ja, men de stora utgifterna kommer på avlöningsanslagen, herr Lindholm, som enligt Kungl. Maj:ts förslag skall få överskridas. De kan överskridas hur högt som helst, beroende på vilka Kungl. Maj:t skickar i väg och hur länge de stannar på de främmande orterna. Det är där den stora risken ligger.

Herr talman! Jag ber ännu en gång att få yrka bifall till min reservation.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet LANGE:

Herr talman! Bara ett par ord till herr Rubbestad!

Jag var litet överraskad över att herr Rubbestad kände mig så illa, att han trodde att jag skulle lägga fram ett förslag för riksdagen som stred emot min övertygelse. Jag vill bara begagna detta tillfälle att understryka, att jag helt delar den uppfattning som kommit till uttryck i Nordiska rådets framställning på denna punkt. Jag vill slutligen, herr

talman, rekommendera kammarens ledamöter att bifalla utskottets föreslående utlåtande.

Herr förste vice talmannen SKOGLUND (h):

Herr talman! Herr Rubbestad framhöll att det inte väckte någon märkbar reaktion i Sverige när några norska och danska representanter röstade emot förslaget i Nordiska rådet. Jag tror inte heller att det kommer att framkalla någon allvarlig reaktion vare sig i Danmark eller i Norge om herr Rubbestad röstar emot i dag. Men när vi har fört upp denna fråga på regeringsplanet och det har framlagts ett förslag för Sveriges riksdag, komme det dock att tilldra sig en viss uppmärksamhet i våra grannländer om riksdagen skulle avslå detta förslag.

Herr LINDHOLM (s):

Herr talman! Det är alldeles riktigt som herr Rubbestad säger, att avlöningsanslaget inte är maximerat på sådant sätt att det i och för sig innebär någon begränsning, men eftersom reseanslaget är starkt begränsat, innebär det också en maximering av anslaget till avlöningar. Det finns alltså en spärr som starkt begränsar möjligheterna att utnyttja detta anslag.

Herr RUBBESTAD (bf):

Herr talman! Efter statsrådet Langes uttalande måste jag givetvis återkalla mitt åberopande av förmildrande omständigheter gent emot honom.

När sedan herr Skoglund och även herr Ohlin säger sig förvänta, att riksdagen i dag med stor majoritet skall biträda utskottets förslag, vill jag i stället göra det uttalandet, att det enligt min mening skulle vara synnerligen välbetänkt om riksdagen inte alltför mycket stöder utskottets uttalande utan i stället mitt förslag. Det skulle säkerligen medföra att våra delegater i Nordiska rådet inte en annan gång hoppar

Utbyte av tjänstemän mellan de nordiska länderna

i väg lika optimistiskt som de har gjort i detta fall.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till utskottets hemställan med den ändring däri, som föreslagits i den av herr Rubbestad avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Rubbestad begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 14, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som föreslagits i den av herr Rubbestad avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Rubbestad begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 165 ja och 14 nej, varjämte 16 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 10

Föredrogos vart för sig:
statsutskottets utlåtanden:

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av vissa haverikostnader,

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående täckande av vissa medelsbrister, redovisade såsom priorbalanser i försvarets civilförvaltnings räkenskaper, och

nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av visst äldre reservationsanslag;

bevillningsutskottets betänkande nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 6 och 10 §§ förordningen den 4 oktober 1929 (nr 307) angående tullrestitutions;

bankoutskottets utlåtande nr 4, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående en av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1954 vid dess trettio-sjunde sammanträde antagen rekommendation, och

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition rörande ratifikation av konvention mellan Sverige och Schweiz rörande socialförsäkring;

tredje lagutskottets utlåtande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 22 maj 1953 (nr 269) angående byggnadsforskningsavgift; samt

jordbruksutskottets utlåtande och memorial:

nr 3, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse i vissa fall från betalningsskyldighet till kronan, och

nr 4, angående överlämnande till statsutskottet av vissa till jordbruksutskottet hänvisade motioner angående lönegradsuppflyttningar m. m.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda utlåtanden, betänkande och memorial hemställt.

§ 11

Herr TALMANNEN yttrade:

Jag får meddela kammaren, att nästa sammanträde kommer att äga rum fredagen den 18 februari kl. 14.00, då emellertid, såvitt nu kan bedömas, endast eventuella svar på framställda spörsmål samt bordläggningsärenden förekommer.

§ 12

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1955/56 under första huvudtiteln, avseende anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna;

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1955/56 till oförutsedda utgifter;

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1954/55, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1954/55, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 66, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1954/55, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1954/55 i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde;

nr 68, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1954/55, i vad propositionen avser

handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 69, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1954/55, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 70, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1955/56;

nr 71, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag; och

nr 72, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse från viss ersättningskyldighet till kronan.

Vidare anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 73, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 6 och 10 §§ förordningen den 4 oktober 1929 (nr 307) angående tullrestituktion.

Härefter anmäldes och godkändes tredje lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändringar i lagen om rätt till fiske m. m.; och

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning från kyrkofonden för övertalig personal vid domänverket.

Slutligen anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 60, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1954/55, såvitt propositionen avser jordbruksärenden.

§ 13

Anmäldes, att följande Kungl. Maj:ts propositioner tillställts kammaren, nämligen

nr 64, med förslag till lag om fortsatt

giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv, m. m.;

nr 70, angående godkännande av avtal om inrättande och drift av ett institut för optisk forskning, m. m.; och

nr 72, angående prisutjämningsavgift m. m.

Dessa propositioner bordlades.

§ 14

Anmäldes, att till herr talmannen under sammanträdet avlämnats följande motioner:

nr 489, av herrar *Senander* och *Johansson* i Stockholm i anledning av

Kungl. Maj:ts proposition, nr 63, angående tillämpning av polislönereglamentet på vissa polismän i Göteborgs stads polisdistrikt m. m.; samt

nr 490, av herr *Hagård m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 68, angående statsbidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen m. m.

Dessa motioner bordlades.

§ 15

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 15.08.

In fidem
Gunnar Britth